

Internationale Spectator

Jaargang 60 - nr 1 - januari 2006

Dubieuze praktijken in terrorismebestrijding

Iran en kernwapenproliferatie

Amerika's conservatieve DNA

Instituut Clingendael

online tekst beschikbaar via www.internationalespectator.nl

Amerika's conservatieve DNA

'I vote Bush', prijkt een vergeten en vergeelde poster achter het raam van een vervallen stacaravan in een verwilderde tuin. Het betreft niet een verwaarloosd weekendverblijf. De stacaravan is een niet ongewoon onderkomen in West Virginia, één van Amerika's armste staten. Hoe komt iemand in een verpauperd krot tot de conclusie dat George W. Bush zijn belangen vertegenwoordigt? De miljarden belastingdollars die president Bush aan Amerikanen teruggaf, zijn aan dit oord grotendeels voorbijgegaan. Alles straalt armoede uit. En toch proef je in dit vervallen dorp een diepgeworteld conservatisme *à la* Bush; gemarineerd in religie, verliefd op het zakenleven en het leger, en vijandig tegenover de overheid, het homohuwelijk en abortus. Begin over Democraten en er volgt een tirade over 'belastingverhogende, sushi etende, Volvo rijdende, *New York Times* lezende, op Hollywood verliefde, linkse gekken'. In West Virginia overleven velen op overheidsbijstand, maar als je het stemgedrag moet geloven, wil men niets liever dan dat de linkse politiek met haar communistische subsidies haar boedeltje pakt en hen met rust laat. In deze troosteloze omgeving schuilen de vele mysteries van conservatief Amerika.

Conservatieve wortels

Het waren de *Founding Fathers* die Amerika behalve onafhankelijkheid zijn conservatieve wortels gaven. Bij de geboorte van het land werden de ambities van de overheid aan strakke banden gelegd en kregen de conservatieve krachten naar verhouding veel macht toebedeeld. Dunbevolkte boerenstaten als Wyoming en Montana mochten evenveel senatoren naar Washington sturen als het dichtbevolkte en verstedelijkte New England. Religie werd aan de markt overgeleverd, waar de kerk net zo voortvarend mee uit de voeten kon als menig ondernemer. Conservatisme zat al zo ingebakken in Amerika's DNA, dat de Amerikaanse arbeiders zelfs tijdens de depressiejaren weinig enthousiasme toonden voor vooruitstrevende linkse ideeën. In 1929 sommeerde een ongeduldige Stalin het hoofd van de Amerikaanse communistische partij, Jay Lovestone, richting Moskou om uitleg te geven over de teleurstellende socialistische opmars. Amerika bleek zijn inspiratie niet in Rusland maar in Oostenrijk te vinden, waar Friedrich von Hayek waarschuwde voor een staat waarin vrijheid,

privé-initiatief en individuele verantwoordelijkheid worden ingeruild voor een gigantisch dwangmatig overheidsapparaat. Politiek links wist Amerika's conservatieve fundament in de naoorlogse jaren even aan het wankelen te brengen met de maakbare *Great Society*. Het zou zijn beloften nooit echt waarmaken. Of, zoals alleen Ronald Reagan het in de aanloop naar zijn presidentschap in 1980 kon verwoorden: 'Politiek links bestreed armoede en armoede won.'

Demografische trends

De conservatieve politiek vindt sinds de jaren 1950 demografische krachten aan haar zijde. De bevolking groeit in de conservatieve hoeken van de Verenigde Staten: in de uitdijende buitenwijken in plaats van de krimpende binnensteden, en het florerende zuidwesten in plaats van het stagnerende noordoosten. De staat Maine had een eeuw geleden meer afgevaardigden in Washington dan Texas; Rhode Island meer dan Florida. Tegenwoordig hebben de twee noordelijke staten acht afgevaardigden in de hoofdstad, terwijl het aantal afgevaardigden van de twee zuidelijke staten is gezwollen tot 61. Volgens cijfers van het Amerikaanse bureau voor statistiek trekken Amerikanen met een meter per uur, zo'n tien kilometer per jaar, zuid- en westwaarts. Een groot aantal Bush-aanhangers woont in gebieden die tot voor kort onbewoond waren, maar nu snel vollopen. Daar bloeit een conservatisme dat thans triomfeert in de politiek en het dagelijks leven van Amerikanen.

Het is in zijn meest pure vorm in Texas te zien. Deze voormalige landbouwstaat herbergt tegenwoordig drie van Amerika's tien grootste steden. Texas is Amerika's Amerika; groot, optimistisch, zelfverzekerd, religieus, gewelddadig, met een hoge tolerantie voor ongelijkheid. Een staat met lage belastingen, vakbonden zonder enige invloed, alsmede een armoedige publieke sector, waar overvloed samenleeft met armoede. Persoonlijk falen is in Texas niet het gevolg van economische of sociale ongelijkheden, maar van morele tekortkomingen van luie individuen; het soort mensen die Democraten graag doodknuffelen met onnodige en zelfvernietigende sociale-overheidprogramma's. Rondom Dallas zie je mannen Saddam Hoessein-toilet papier kopen en lopen vrouwen met 'Bid voor George [Bush]'-speldjes op de borst. Deze van oorsprong stereotypische

Texanen blijken steeds vaker doorsnee-Amerikanen die zuidelijk zijn getrokken op zoek naar beter werk, betaalbare huisvesting en lagere (Republikeinse) belastingen.

Ook binnen zuidelijk Amerika spelen demografische ontwikkelingen een conservatieve hoofdrol. Niet voor niets hakkelt president Bush met regelmaat in het Spaans. Over twintig jaar vormen Latino's de meerderheid in Texas en Californië. Deze van oorsprong hardwerkende, godvrezende en familiegerichte doelgroep weet Bush met overeenkomstige conservatieve waarden en normen richting de Republikeinse partij te lokken. Immigratie, veelal een bron van onvrede in overbevolkte landen, heeft in het dunbevolkte Amerika nooit tot een xenofobisch rechtse houding geleid. De conservatieve politiek (in het bijzonder in het Zuiden) ziet immigranten als potentiële partijgenoten in plaats van een verdunner van de nationale identiteit. Tegelijkertijd zien immigranten Amerika als het land vol onbegrensde mogelijkheden waar ze al snel dromen van

Latino's en jongeren in de Verenigde Staten slaan

in hoog tempo rechtsaf

een vlucht uit de etnische wijk naar de *all-American* 'conservatieve' buitenwijk.

Spaanstalig Amerika is niet de enige groeiende groep conservatieve kiezers. Ook Amerika's jeugd slaat in hoog tempo rechtsaf. De *College Republicans* zag de aanhang de afgelopen jaren verdrievoudigen tot honderdduizend leden. De universiteit van Californië in Berkeley, ooit een legendarisch liberaal bolwerk, kent tegenwoordig honderden jonge Republikeinen en een conservatieve krant, *The California Patriot*.

Verzuidelijkt conservatisme

De krachten die Amerika demografisch zuidwaarts en politiek naar rechts trekken, laten ook binnen de Republikeinse partij hun sporen na. Conservatief Amerika hoopte ooit de overheid uit zijn leven en portemonnee te verjagen. De verzuidelijkte conservatieven wensen tevens de culturele neergang te stoppen, met een overheid die Gods werk uitvoert. Zij creëerden een culturele klassenoorlog, waarbij de klassenstrijd geen kwestie van geld is, maar van

waarden en normen. Het idee dat kiezers overeenkomstig hun economisch zelfbelang stemmen, is geheel losgelaten. De ouderwetse klassenstrijd wordt verpakt als een waanbeeld van een liberale elite. 'Moraliteit is de beste manier om de mensheid bij de neus te nemen,' schreef Nietzsche al ooit. Als je de economische status van zijn familie wegstreept, blijkt George W. Bush heel goed als een man van het volk te verkopen. Met oneconomische onderwerpen als abortus, patriotisme, de doodstraf, het homohuwelijk en wapens wordt de vanouds Democraat stemmende arbeider naar het conservatieve kamp gelokt.

In de hedendaagse conservatieve klassenstrijd wordt je status bepaald door de auto waar je in rijdt, wat en waar je eet en drinkt, waar je bidt, en pas veel later door de hoogte van je inkomen. Republikeinen rijden in een *pick-up* truck, drinken bier, gaan naar de kerk en bezitten een wapen; ze zijn de ware vertegenwoordigers van de gewone man. De Democratische partij loopt over van universitair opgeleide liberalen, jammerend over Franse kaas. Het soort mensen die menig arbeider – en zijn mede-Republikeinen – de neus uitkomen. De verzuidelijkte conservatieve strategie, waarbij normen en waarden alle economische zorgen overschaduwden, blijkt zeer succesvol. Of, zoals Thomas Frank het sarcastisch in *What's the matter with Kansas* omschrijft: 'Terwijl supermarktgigant Walmart een slachting aanricht onder de middenstand in *small town* Amerika, richten de dorpsbewoners hun pijlen op die nare evolutietheorie van Charles Darwin in de schoolboeken van hun kinderen. Boeren worden van hun land gejaagd, om niet veel later protesterend voor een abortuskliniek op te duiken. Het is een politiek linkse nachtmerrie, waarin de werkende klasse belastingverlaging voor haar bazen eist.' Het negeren van het economische zelfbelang mag voor buitenstaanders zelfmoord lijken, voor vele conservatieve arbeiders blijkt het een nobele daad in zelfontkenning, een offering voor een heilige politieke stroming die hun normen en waarden vertegenwoordigt.

Verzuidelijkt buitenlands beleid

Dit zuidelijke conservatisme heeft politiek Washington in zijn greep, het geniet van de schijnwerpers en laat zijn sporen nadrukkelijk na op het buitenlands beleid. In politiek rood Amerika klopt het patriotistische en nationalistische hart, is men trots op een *wanted-dead-or-alive*-mentaliteit, en woedend en uit op wraak sinds de aanslagen op 11 september. In en

rondom Texas worden Kyoto-verdragen of het internationale strafhof in Den Haag veracht. Al jaren roepen Texaanse Republikeinen dat zij de Verenigde Naties uit New York willen verwijderen en dat de Verenigde Staten zich uit de organisatie moeten terugtrekken. Geluiden die nu Washington hebben bereikt. De neoconservatieven wisten de van oorsprong isolationistische zuiderlingen in de nadagen van 11 september ervan te overtuigen dat de Verenigde Staten op lange termijn alleen veilig zijn in een wereld die Amerikaanse waarden deelt. Maande de Texaan Bush tijdens zijn eerste inauguratietoetspraak nog tot bescheidenheid en een terughoudende rol buiten de grenzen, bij aanvang van zijn tweede termijn stuurde hij het land op een adembenemende missie ter verspreiding van democratie, 'met het ultieme doel het beëindigen van tirannieën in de wereld'. De transformatie van isolationisten in 'Wilsonians with teeth' met een zwart-wit wereldbeeld vol 'evildoers', wijden velen aan het sterke religieuze zuidelijke karakter, waardoor de wereld in moralistische termen gezien wordt. Men zal eraan moeten wennen dat deze mentaliteit de komende jaren het Amerikaans buitenlands beleid zal blijven domineren.

Haperende evenwichtskunst

Dit verzuidelijkte conservatieve front moet buitenstaanders echter niet verblinden. Zelfs een dominante conservatieve stroming blijkt slechts een haperende motor voor een ultraconservatieve politieke agenda. Wie in Washington het chaotische kantoor van de *Club for Growth* betreedt, ondergaat al gauw een energiek pleidooi voor meer belastingverlagingen. Een betoog dat geen weerklank vindt bij de *Christian Coalition*, die hard werkt om God terug in de schoolklas te krijgen en homo's van trouwen te weerhouden. Het illustreert de onverschilligheid over de politieke agenda's van uiteenlopende conservatieve fracties. Hoe dieper je de conservatieve heuvels intrekt, hoe meer contradicties en spanningen je tegenkomt. Waar zit de overeenkomst tussen diegenen die door de overheid met rust gelaten willen worden en christelijke *ayatollahs* die de overheid in de meest intieme delen van het huishouden willen laten ingrijpen? De scheidslijn is dun tussen een brede coalitie en een elkaar de deur uitvechtend zelfingenomen zootje.

Hoe de *Grand Old Party* (GOP) de diverse conservatieve stromingen bijeenhoudt, wordt duidelijk tijdens wekelijkse ontbijtbijeenkomsten op het

kantoor van *Americans for Tax Reform*. Hier schuiven lobbyisten van de *National Rifle Association*, stafmedewerkers van de Christelijke Coalitie, kapitalistische fundamentalisten, zakenlieden uit de moslimgemeenschap, senatoren en een afvaardiging van het Witte Huis aan. Na afloop springen velen in een taxi voor een lunch bij de *Coalitions for America*. Velen houden er een extreme wereldvisie op na, maar niemand lijkt eraan te twijfelen dat ze tot dezelfde club behoren. Men lijkt verbonden door een vage, gedeelde 'ben-je-een-van-ons-of-een-van-hen'-cultuur. Elke fractie is soms rusteloos en teleurgesteld over de huidige politieke agenda, maar de partijstrategen weten ze tevreden bijeen te houden onder een conservatieve paraplu.

Het is deze complexe balanceeract die, zelfs na een conservatieve overwinning in de stembus, een extreem conservatieve agenda voorkomt. Voorstanders van vrije handel hebben de rem gezet op de enorme landbouwsubsidies die Bush in zijn begindagen uitdeelde. De stromingen van religieus rechts zien tot hun teleurstelling meer woorden dan daden voortkomen uit het *Faith Based Initiative* waarmee Bush zo'n grote populariteit verwierf. Ondanks zijn kruistocht tegen de uitdijende staat luiden er steeds vaker conservatieve alarmbellen over de jaarlijkse begroting, die alleen maar groeit. Zelfs de rechters die Bush zijn eerste sleutels tot het Witte Huis verschafte, stonden positieve discriminatie toe, wensten niet in te grijpen in de homoseksuele slaapkamer en lieten zich kritisch uit over de behandeling van gevangenen in Guantánamo Bay. Isolationisten kijken steeds bezorgder naar Amerika's betrokkenheid buiten zijn landsgrenzen. Zoals politicoloog John Mueller onlangs in *Foreign Affairs* uiteenzette, blijken de dagen van gewapend idealisme in Washington langzaam aan geteld. Het enthousiasme voor de oorlog in Irak bekoelt verrassend snel, de neoconservatieven zijn van het televisiescherm verdwenen en de ooit zo modieuze concepten als unilateralisme en preventieve oorlogen hebben een excentrieke klank gekregen.

Conservatieve levenslijn

De laatste maanden wankelt de Republikeinse evenwichtskunst. De recente onsuccesvolle nominatie van Harriet Miers voor het Hooggerechtshof bracht de normaal zo gedisciplineerde coalitie voor het eerst uit evenwicht. Twijfel over Miers' conservatieve wortels leidde tot woede onder de vier miljoen godvrezende kiezers die Bush toegang tot het Witte Huis

hadden verschaft. Zij meenden recht te hebben op een kandidaat die de legaliteit van abortus eindelijk gaat aanpakken. Daarnaast blijkt uit peilingen dat de oorlog in Irak voor een meerderheid van de Amerikanen een gelopen zaak is. Met de lonkende tussentijdse verkiezingen in 2006 kijken Republikeinse afgevaardigden angstvallig naar de oorlogsmoede kiezers in hun thuisstaat en beginnen ze zich voorzichtig van president Bush te distantiëren. Amerika blijft uiteindelijk een Republiek.

Deze politieke opschudding woekert tomeloos, nu conservatief politiek leider Tom 'de Hamer' DeLay op de politieke *intensive care*-afdeling is beland, vriend en Republikeins lobbyist Jack Abramoff in de beklagdenbank zit, politiek strateeg Karl Rove verdacht wordt van het strafbaar onthullen van de identiteit van een CIA-agente, en Republikeins senaatsleider Bill Frist wordt onderzocht voor een dubieuze aandelentransactie. Velen zien hierin de eerste tekenen van het einde van de Republikeinse revolutie.

Wie hoopt dat daarmee het buitenaards aandoende conservatisme van Amerika zijn langste tijd heeft gehad, komt echter bedrogen uit. Dit conservatisme heeft door de jaren heen vele voorspelde ondergangen overleefd. Zelfs nu – uit evenwicht gebracht door orkanen, schandalen en een onpopulaire oorlog – bevat de conservatieve boodschap een taal die Amerikanen bijna instinctief aanspreekt en die zij begrijpen, in tegenstelling tot de onzekere agenda van de politieke opponent. Uit recent onderzoek van PEW Research Center blijkt dat de waardering voor Democratische leiders rond de 32% schommelt, lager dan de schamele 39% waar Bush mee wegkomt. De binding met Amerika's conservatieve DNA blijkt een uiterst waardevolle levenslijn in deze donkere Republikeinse dagen.

Geraadpleegde literatuur

- Matt Bai, 'Eight Club', in: *The New York Times Magazine*, 10 augustus 2003, blz. 24-27.
- Barone (red.). *Almanac of American Politics*, Washington, DC: National Journal, 2004.
- Fred Barnes, 'The (Finally) Emerging Republican Majority', in: *The Weekly Standard*, 27 oktober 2003, blz. 24-26.
- David Brooks, 'The Triumph Of Hope Over Self-Interest', in: *The New York Times*, 12 januari 2003.
- Nina J. Easton, *Gang of Five: Leaders at the center of the conservative ascendancy*, New York: Touchstone, 2000.
- Russell Kirk, *The conservative mind: From Burke to Eliot*, Washing-

- ton, DC: Regnery Publishing, Inc., 2001 (zevende druk).
- Michael Kirsch, 'Bloody Necessary: Europeans won't admit it, but America's violent messianism isn't all bad', in: *The Washington Monthly*, april 2005, blz. 43-47.
- 'Lexington. Of toffs and Teamsters: The Democrats go looking for Joe Sixpack', in: *The Economist*, 23 augustus 2003, blz. 27.
- John Micklethwait & Adrian Wooldridge, *The Right Nation: Conservative Power in America*, New York: The Penguin Press, 2004.
- John Mueller, 'The Iraq Syndrome: The war and the public', in: *Foreign Affairs*, november/december 2005, blz. 44-54.
- Jeremy Peters, 'To the Chagrin of Detroit, top 10 No Longer, More People Know the Way to San Jose', in: *The New York Times*, 30 juni 2005, A19.
- Eduardo Porter, 'Democrats Intensify Push for Latino Voters', in: *The Wall Street Journal*, 27 oktober 2003, A4.
- Frank Rich, *What's the matter with Kansas?*, New York: Henry Holt and Company, LLC., 2004.
- 'Right young things', in: *The Economist*, 26 juli 2003.
- Matthew Rose, 'Undead, Unwhite, Unmale: the varieties of conservative experience', in: *The Weekly Standard*, 11 juni 2001, blz. 38.
- Clinton Rossiter, *Conservatism in America: The Thankless Persuasion*, New York: Alfred A. Knopf, 1971 (vijfde druk).
- Jeroen Schuiten, 'Niet te moralistisch', in: *Het financiële dagblad*, 16 december 2004, blz. 13.
- Jeroen Schuiten, 'VS worden alleen maar rechtser', in: *Het financiële dagblad*, 17 mei 2005, blz. 7.
- 'The colour of conservatism', in: *The Economist*, 25 januari 2003.
- 'The New Republicans', in: *The New York Times*, 28 december 2003, blz. 8.
- U.S. Census Bureau, 'Number of Hispanics Who Vote Up "Sharply"', 29 augustus 2000.
- U.S. Census Bureau, 'Census 2000 Shows Resident Population of 281,421,906', 28 december 2000.
- U.S. Census Bureau, 'Most of Nation's 10 Fastest-Growing Counties in South', 29 april 2002.
- George F. Will, 'Conservatism By the Numbers: Looking Up', in: *The Washington Post*, 20 mei 2001, B07.

Drs J. Schuiten is een *Senior News Producer* voor Eurovision Americas Inc. in Washington, DC, en alumnus van de Johns Hopkins University, School of Advanced International Studies (SAIS).